

2.1.2. Velikostní skupiny obcí

Z pohledu podrobnější struktury 9 velikostních skupin je v kraji největší počet obcí s počtem obyvatel 200 – 499, který také v období let 1995 – 2005 poklesl. Snížil se v ní i počet obyvatel o necelých pět procent. Ostatní velikostní skupiny měly přírůstek obyvatel až do skupin obcí od 5 000 obyvatel, kde naopak při stabilním počtu obcí došlo k úbytku obyvatel. Polovinu nejmenších obcí najdeme ve struktuře sídel SO ORP Jičín.

Královéhradecký kraj patří v celorepublikovém měřítku k územím s nadprůměrným podílem obyvatel v menších obcích. U obcí do 1 000 obyvatel to bylo hodnotou 78,9 % ke konci roku 2005, tj. o 4,4 procentního bodu více. V souhrnu u obcí do 5 000 obyvatel je to však podíl pod průměrem ČR o 0,6 procentního bodu.

Rozdíly v základních charakteristikách velikostních skupin obcí podle počtu obyvatel určuje do značné míry charakter obcí tvořících správní obvod podle jejich statutu a místního i historického významu. Nejpočetnější je skupina obcí s 200 - 499 obyvateli (29,4 %), následují nejmenší obce do 199 obyvatel (15,5 %) a pak obce s 500 - 999 obyvateli (19,8 %).

Stoprocentní podíl městského obyvatelstva se vyskytuje od velikostní skupiny 5 000 obyvatel. V kategorii obcí do 2 000 obyvatel je v kraji 5 měst, z toho 2 města s počtem nižším než tisíc obyvatel. Dále jsou v kraji dvě města mezi 20 – 50 tisíci obyvatel (Náchod a Trutnov) a následuje krajská metropole Hradec Králové v kategorii 50 tisíc a více, nedosahuje ovšem 100 tisícové hranice. Více než 100 tisíc obyvatel měl Hradec Králové do roku 1996, potom se počet obyvatel snížil pod stotisícovou hranici. Samotné krajské město zaujímalo ke konci roku 2005 z rozlohy kraje 2,2 % a tvořilo 17,2 % počtu obyvatel kraje s hustotou 897 osob na 1 km².

Tab. 2.1.2.1. Základní charakteristika území podle velikostních skupin obcí k 31. 12. 2005

	Počet obcí		Počet částí obcí	Rozloha		Obyvatelstvo			Počet obyvatel na 1 km ²	
	celkem	z toho měst		celkem (km ²)	podíl na kraji (%)	celkem		podíl městské- ho obyva- telstva (%)	celkem	zasta- věné plochy
						počet	podíl na kraji (%)			
Královéhradecký kraj	448	43	1 072	4 758	100,0	548 368	100,0	68,0	115	5 914
v tom obce s počtem obyvatel:										
do 199	124	-	166	583	12,3	16 615	3,0	-	28	2 101
200 - 499	161	-	315	1 318	27,7	52 340	9,5	-	40	2 784
500 - 999	88	2	212	1 107	23,3	59 200	10,8	2,5	53	3 630
1 000 - 1 999	32	3	120	552	11,6	43 267	7,9	11,0	78	4 855
2 000 - 4 999	21	16	80	443	9,3	60 116	11,0	81,7	135	6 488
5 000 - 9 999	13	13	86	342	7,2	90 203	16,4	100,0	264	7 420
10 000 - 19 999	6	6	41	170	3,6	79 922	14,6	100,0	468	9 530
20 000 - 49 999	2	2	31	137	2,9	52 274	9,5	100,0	384	13 586
50 000 a více	1	1	21	106	2,2	94 431	17,2	100,0	897	13 225

S velikostní kategorií obce roste i její hustota měřená na celkovou rozlohu obcí. V přepočtu na zastavěnou plochu je situace obdobná. Roste i průměrný počet částí obcí na 1 obec.

Podíváme-li se na změny počtu obcí v jednotlivých velikostních skupinách v období let 1995 – 2005, kdy byl po celou dobu stabilní počet 448 obcí v kraji, je vidět stoupající počet obcí ve velikostní skupině 200 - 499 obyvatel na úkor sousedních skupin, a to do 199 obyvatel a skupině mezi 500 - 999 obyvateli. Ostatní velikostní skupiny měly přírůstek obyvatel až do skupin obcí od 5 000 obyvatel, kde naopak při stabilním počtu obcí byl zaznamenán úbytek obyvatel.

Při členění obcí do dvou velikostních skupin, a to na obce do 2 000 obyvatel a nad 2 000 obyvatel, byl po celé období let 1995 – 2005 rovněž stabilní počet. Obcí do 2 000 obyvatel je v kraji 405 a obcí nad 2 000 obyvatel je 43. Projevil se u nich opačný trend v celkovém přírůstku obyvatel, kdy klesal počet obyvatel u obcí nad 2 000 obyvatel (3,1 %) a rostl počet obyvatel v obcích do 2 000 obyvatel (o 4,0 %).

Pokračující proces **suburbanizace - růst počtu obyvatel v zázemí největších měst**, typický pro celé sledované období, se projevuje ve změnách struktury obyvatelstva podle velikostních skupin. V letech 2000 - 2005 se v Královéhradeckém kraji zvýšil počet obyvatel bydlících v obcích do 5 000 obyvatel (tzv. základní urbanizace) přibližně o 2,6 % a podíl na populaci kraje vzrostl o 1,1 procentního bodu na 42,2 %.

Podíváme-li se blíže na **sídelní strukturu jednotlivých správních obvodů ORP z hlediska velikostních skupin** je vidět značná odlišnost. Jestliže například v kraji tvoří nejmenší obce s méně než 200 obyvateli více než čtvrtinu pak téměř polovinu nejmenších obcí najdeme v SO ORP Jičín a zhruba dvě pětiny ve správních obvodech Dvůr Králové nad Labem, Nové Město nad Metují a Hořice.

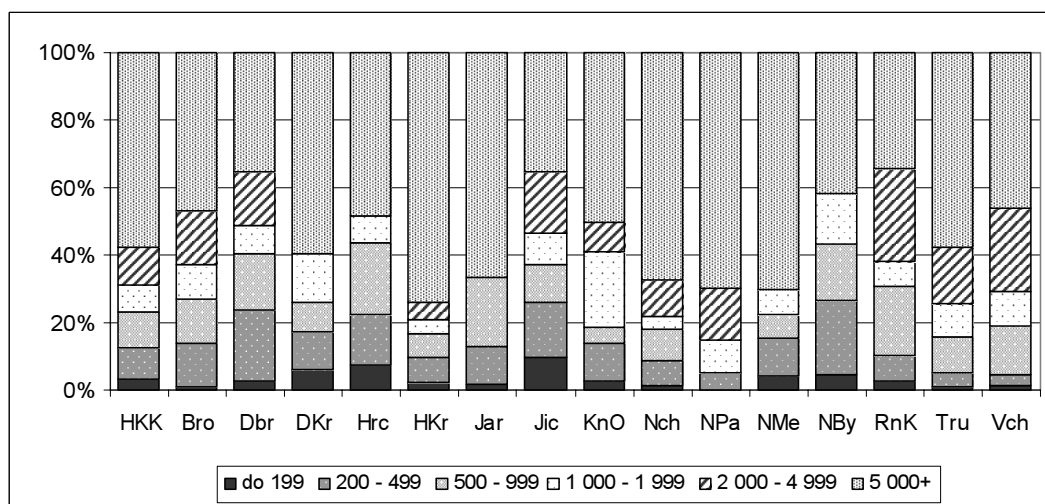
Tab. 2.1.2.2. Počet obcí podle velikostních skupin obcí k 31. 12. 2005

	Počet obcí	v tom obce s počtem obyvatel								
		do 199	200 - - 499	500 - - 999	1 000 - - 1 999	2 000 - - 4 999	5 000 - - 9 999	10 000 - - 19 999	20 000 - - 49 999	50 000 a více
Královéhradecký kraj	448	124	161	88	32	21	13	6	2	1
v tom správní obvody:										
Broumov	14	1	6	4	1	1	1	-	-	-
Dobruška	26	5	13	5	1	1	1	-	-	-
Dvůr Králové nad Labem	28	11	9	4	3	-	-	1	-	-
Hořice	29	11	10	6	1	-	1	-	-	-
Hradec Králové	81	22	35	14	4	3	2	-	-	1
Jaroměř	15	2	6	6	-	-	-	1	-	-
Jičín	77	37	25	8	3	3	-	1	-	-
Kostelec nad Orlicí	22	5	8	2	4	1	2	-	-	-
Náchod	36	6	13	9	2	2	3	-	1	-
Nová Paka	5	-	2	-	1	1	1	-	-	-
Nové Město nad Metují	13	5	5	1	1	-	-	1	-	-
Nový Bydžov	23	5	11	4	2	-	1	-	-	-
Rychnov nad Kněžnou	32	8	8	10	2	3	-	1	-	-
Trutnov	31	4	7	9	5	4	1	-	1	-
Vrchlabí	16	2	3	6	2	2	-	1	-	-

Podle indexu rozdrobenosti, který syntetickým způsobem vyjadřuje váhu malých obcí v sídelním systému, mají největší zastoupení malých sídel správní obvody Nový Bydžov, Hořice, Jičín a Dobruška. Naopak je tomu u správních obvodů Nová Paka, Trutnov a Vrchlabí.

Průběh podílu obyvatel v jednotlivých velikostních skupinách obcí ve správních obvodech ORP zobrazuje následující graf. Vidíme názorně vnitřní různorodost struktury sídel uvnitř kraje.

Graf 2 Obyvatelstvo správních obvodů ORP ve velikostních skupinách obcí podle počtu obyvatel k 31. 12. 2005

Tab. 2.1.2.3. Obyvatelstvo podle velikostních skupin obcí k 31. 12. 2005

	Obyva- telstvo celkem	v tom podíl obcí (%) s počtem obyvatel								
		do 199	200 - - 499	500 - - 999	1 000 - - 1 999	2 000 - - 4 999	5 000 - - 9 999	10 000 - - 19 999	20 000 - - 49 999	50 000 a více
Královéhradecký kraj	548 368	3,0	9,5	10,8	7,9	11,0	16,4	14,6	9,5	17,2
v tom správní obvody:										
Broumov	17 328	1,1	12,8	12,9	10,3	16,0	47,0	-	-	-
Dobruška	19 903	3,0	20,8	16,6	8,4	15,9	35,3	-	-	-
Dvůr Králové nad Labem	27 142	5,9	11,4	8,7	14,7	-	-	59,4	-	-
Hořice	18 138	7,4	14,8	21,8	7,5	-	48,6	-	-	-
Hradec Králové	143 148	2,2	7,8	6,6	4,4	5,3	7,8	-	-	66,0
Jaroměř	19 134	1,7	11,2	20,4	-	-	-	66,7	-	-
Jičín	45 904	9,8	16,2	11,1	9,2	18,2	-	35,4	-	-
Kostelec nad Orlicí	24 743	2,6	11,3	4,4	22,7	8,6	50,4	-	-	-
Náchod	61 472	1,5	7,1	9,7	3,5	10,8	33,1	-	34,3	-
Nová Paka	13 264	-	5,2	-	9,6	15,4	69,8	-	-	-
Nové Město nad Metují	14 359	4,3	11,2	6,9	7,6	-	-	70,0	-	-
Nový Bydžov	16 959	4,6	22,0	16,4	14,9	-	42,0	-	-	-
Rychnov nad Kněžnou	33 994	2,9	7,5	20,5	7,1	27,7	-	34,3	-	-
Trutnov	64 533	1,0	4,2	10,8	9,4	17,1	9,2	-	48,3	-
Vrchlabí	28 347	1,2	3,3	14,7	10,2	24,5	-	46,1	-	-